

Politikai, társadalmi, közgazdászati, közművelődési és szépirodalmi lap. MEGJELENIK HETENKÉNT HÁROMSZOR: KEDDEN, CSÖTÖRTÖKÖN és SZOMBATON.

Hirdetések felvételnek: Brassóban: A kiadóhivatalban; Budapesten: Lang Lipót és Schwarz; Haasenstein és Vogler (Jaulus), Dukes és Mezei, Goldberger A. Bécsben: Haasenstein és Vogler, (Ottó Maasz), Schalek Henrik Oppelik Alajos, Dukes M.; Frankfurtban: Daube G. L. és Társa; Berlinben: Rudolf Mosse; Bukarestben: Vatzina R. hirdetési irodájában.

106. szám.

BRASSO, Kedd, szeptember 15-én.

I-ső évfolyam 1885.

Az oláh forradalmi felhívás és a szászok proklamációja.

III.

De lássuk, mit mond és mit akar mon-
dani ezen szász-német pronuncziamento.

Mindenekelőtt azt mondja, hogy „a választó-
kör gyűlése a többi szász választókerü-
letek politikai meggyőződésével egy-
behangzólag kijelenti, hogy“ stb., és ezzel
egy légből kapott hazugsággal vezeti be enun-
ciációját.

Mert először nem igaz az, hogy a többi
szász választókerületek politikai meggyőződése
a brassói szász-német néppárt ilyen meggyő-
ződésével azonos volna; nem igaz, hogy a
többi szász választókerületek valaha politikai
vagy másféle meggyőződésből oly enuncziá-
ciációt tettek volna, mint a brassói szász-
német vagy német-szász néppárt vagy választó-
gyűlés; nem igaz az, hogy a lövöldében „vá-
lasztók gyűlése“ volt s hogy ott a „választók
gyűlése“ nyilatkozott, mert miután ott mi el-
lenőrzés sem gyakoroltatott, így ott mindenféle
és tán legtöbb nemválasztó ember is volt.

Már pedig, miután nem igaz, hogy a lö-
völdében a „választók gyűlése“ volt, nem igaz,
hogy ott a választók gyűlése nyilatkozhatott;
nem igaz, hogy az, a mit ezen nemválasztók
kinyilatkoztattak, a többi szász választókerület
ily politikai meggyőződésével azonos, mert a
többi szász választókerület ily politikai meg-
győződéssel sem bír, ennél fogva az egész do-
log valótlanágnak, hazugságnak tűnnék fel,
ha — és ez a szerencse az egész dologban —
a „Kronstädter Zeitung“ mindezt nem hozná
nyomatásban.

De miután ezen lapnak azt, a mit mond,
elhinnük kell, mert néha igazat is mond, va-
lósággal megtörténtnek kell vennünk azt, hogy
habár a lövöldében nem választók voltak, és
habár a többi szász választókerületek politi-
kai meggyőződése nem az, hogy a kormány
képtelen stb., a választók nem létezett gyűlése
mégis a lövöldében a többi szász választóke-
rületek nem létező meggyőződésével egybe-
hangzóan határozott.

És mit határozott?

Azt határozta, hogy: „a magyar állam-
hoz való hű odaadásuk, a magyar faj-
hoz való loyális jóakaratauk, a hely-
zet teljes józan megítélése mellett,

— jövőre nézve is lehetetlenné teszi
nekik egy oly kormányt támogatni,
mely“ stb.

De itt álljunk meg és nézzük, hogy mind-
ez a maga valóságában mit akar jelenteni.

Mindenekelőtt, mint fenn, itt is konsta-
tálnunk kell egy csomó valótlanágot, hazug
állítás, melyekre ezen kijelentés alapittatik.

Nem igaz, hogy a szászok és különösen
a lövöldében összegyűlt nemválasztók a ma-
gyar államhoz hű odaadással és a magyar faj-
hoz loyális jóakarattal viseltetnek, és mivel ez
nem igaz, ezért el kell hinnünk nekik azt,
hogy az a hű odaadás, melylyel a magyar
államhoz, és az a loyális jóakarata, mely-
lyel a magyar népfajhoz nem viseltetnek,
valóban lehetetlenné teszi nekik a jövőben is
— tehát épugy, mint a multban is — kor-
mányunkat támogatni; és ez természetes is,
mert egy idegen népfaj, mely évszázadok
óta ellenséges indulattal viseltetett ha-
zánk és nemzetünk ellenében és ellenséges in-
dulattal akar viseltetni jövőre is, az a magyar
kormányt nem támogathatta és nem támogat-
hatja jövőre sem.

És itt — nehogy igaztalannak vagy el-
fogultnak lásszassunk — kijelentjük, hogy az
egész enuncziációban ezen passzus az egyet-
len igaz tétel, és hogy nagy elővigyázatra,
ezirkumspektusságra és óvatosságra mutat
hangsúlyozni azt, hogy „teljes józan meg-
fontolásával a helyzetnek“ hozatott e ha-
tározat, mert ezen kijelentésre nemcsak azért
volt nagy szükség, hogy a lövöldében iddó-
gálás mellett hozatott a határozat (tehát oly
körülmények között, mikor a józanág köny-
nyen kétségbe vonathatik), hanem szükség volt
ezen kijelentésre azért, mert csak ezen kijelen-
tés alapján bírálható el teljesen az egész
eljárás.

Józan embernek ugyanis soha sincsen
szüksége arra, hogy józanságára hivatkozzék,
és a ki józanságára hivatkozik, mindig azon
kételyre ad okot, hogy tán mégis nem józan.

Ha tehát a lövöldében együtt volt gyű-
lés azt állítja, hogy teljesen józan megítélésé-
vel birt a helyzetnek, ez, habár kételyre ad-
hat okot, a legjobb esetben, miután az a
„helyzet“, melyről szó van, körülírva nin-
csen, csak azt jelentheti, hogy a lövöldében
borozás- és sörözéssel elfoglalva volt társaság

még elég józanul, megfontolva saját helyzetét,
hogy t. i. az nem más, mint egy borozók és
sörözők helyzete; tudatában annak, hogy az,
a mit ezen helyzetben egy ily társaság kije-
lent, senki által komolyan vétetni nem fog,
kijelentette, hogy ő a magyar kormányt nem
támogathatja.

És hogy ezen kijelentésnek csak ezen ér-
telme van s lehet, azt igazolja az, hogy ilyen
eljárások itt már máskor is előfordultak; így
akkor, mikor egy rendszeres borozgatással fog-
lalkozó és tán „Versailles“ név alatt ismeretes
klub, mely helyiségét egy kocsmában bírja,
ezelőtt pár évvel a pápa áldását kérte ki és kapta
meg sürgöny útján, és ezen kapott sürgönyt
aztán a kocsmában keretbe foglalva kifüg-
gesztette — helyzetének józan megfon-
tolásával.

Belföld.

Romania irredenta. A belügyminiszter urnak 839.
számu rendelete alapján Roll Gyula kir. tanácsos alis-
pán ur intézkedett, hogy mindazok, a kiknek birtoká-
ban a romániai irredenta kiáltványa van, akár közve-
tetlenül Romániából kapták volna, vagy más uton
jutottak hozzá, hogy azokat a közigazgatási hatóság
útján hozzá legkésőbb f. hó 30-ig terjeszszék be. Fi-
gyelmeztetjük tehát erre az illetőket.

A király a pozsejai hadgyakorlatok alkalmával
több küldöttséget fogadott. Ezek között legérdekesebb
a bosnyák-hercegovinai 467 személyből álló, kik Bosz-
nia és Hercegovina annektálását kérték. Az ennek
adott királyi válasz következő:

»Különös meglepéssel fogadom Bosznia és
Hercegovina lakossága ily nagyszámú képviselőinek
hódolatát és a ragaszkodás és a hála kifejezésében
örömmel pillantom meg az e tartományok jólétére és
felvirágzására irányuló atyai szándékom és kormányom
gondoskodásának helyes felismerését. Főként akara-
tom az, hogy valamennyi felekezet szabadon gyako-
rolhassa vallását és az őket megillető jogok gyakorlá-
sában senkitől akadályozva ne legyenek.

Legyenek meggyőződve, hogy valamennyi feleke-
zetet vallásuk gyakorlásában mindenkor egyenlő mér-
tékben fogom oltalmazni és gyámolítani, miként bizto-
san elvárom, hogy a lakosság békés egyetértésben és
becsületes munkával igyekezni fog e tartományok fel-
virágzását oly mértékben, a mint azt szivemből kívá-
nom, buzgón előmozdítani. Remélem, hogy mihelyt
csak lehetséges lesz, személyesen is meggyőződést fog-
ok magamnak erről szerezhetni. Mondják ezt meg
valamennyi polgártársuknak és biztosítsák őket csá-
szári jóindulatomról és kegyelmességemről, mely önö-
ket hazautazásukban legjobb kívánságaimmal kísérendi!»

A „BRASSÓ“ TÁRCZÁJA.

Mephistopheles a tudomány tőgájában.

(Írta: Radányi József.)

(Folytatás.)

Sőt újabb időben a legnagyobb természettörvény is
megtámadtatott: az u. n. általános nehézkedés (gravitatio
universalis). Erről dr. Mohr tanár azt mondja: „El
lehetne örömet fogadnunk, ha az erőnek ezen alakja
annyira megfoghatatlan és physikailag lehetetlen nem
volna. Dellinghausen báró pedig 1872-ben föl-
veté a kérdést: „Lehetséges-e a vonzerő?“. Vé-
leménye szerint Newton törvénye helyébe egy új el-
méletnek kell lépnie, mely a vonzási elmélettel össze-
függő kérdéseket egészen más alapon fogja megoldani.
— Moleschott az agy vilódzásából (phosphoreszenz)
vezeti le a gondolatot és azt állítja: „Phosphor
nélkül nincs gondolat.“ Erre Liebig megjegyzi,
hogy ilykép a csontoknak, mivel az agynál 400-szor
több vilányt tartalmaznak, 400-szor több gondolkodó
erőt kellene felmutatniok; mire dr. Büchner epesen e
kérdéssel vág vissza: Miért nem állítja Liebig még
következetesebben, hogy ezentul a gyufagyárosok a
szellemet gyárilag fogják előállítani és szétküldeni.

Ime, így dől halomra egymás után az ugynevezett
ismeretes; s pedig „az ember — mondja Maed-
ler — még századik részét sem érte el annak, a mit

szellemi tehetségeinél fogva még elérni képes.“ Hány
természettörvény fog még világot látni és ismét meg-
szűnni azon szebb korszakig, mikor az emberiség
100-szor okosabb lesz a mainál? De akkor aztán nem
is fog vesződni a dolgok kezdetének kifürkészésével,
miről a tudomány ép oly keyéssé tehet bizonyosságot,
mint az ember saját születéséről, és nem fog többé béka-
egér-hareztot folytatni oly kérdés felett, mit mindenki
már régen tud: »Kezdetben teremté Isten az
 eget és a földet.«

Felhozzák továbbá Virchon következő tételét:
„A hit és a tudomány kizárják egymást.“ Ez igaz
oly értelemben, hogy a világosság és a sötétség ki-
zárják egymást; a mennyiben t. i. a tudomány a
dolgok eredetére nézve örökös sötétségben marad.
Hiszen Virchon ur maga mondja: »Mily reménytelen
az út az Absoluthoz!« Épen ezért, ki a sötétséget
nem szereti, belép a hit templomába, s látva ott az
oltár füstjét, hallva a gloria zengését, emelkedett ke-
bellel, magasztos megatottsággal élvezi a lélek meny-
yei eledelét!

Jön most egy nagyszerű sarkitétel, melylyel
aztán csakugyan világosan documentálják agyafurtsá-
gukat. Ez így hangzik: „Meddig az emberi ismeret
terjed, valami érzékfölötti soha föl nem fedeztet-
hetett.“ Ugyan miként akar észszel megáldott ember
ézőkentűli dolgot fölfedezni? Hisz ez nagyobb

esztelenség az alchimianál. Így hát a mit érzékeikkel
el nem érhetnek, az nem existál. Minő oktalanság,—
igazi „argumentum a non scire ad non esse.“ Mind-
járt mutatunk nekik érzéktűli dolgot, a mi azért
még is existál.

A fül a légrezgéseket érezheti mint hangot, ha
egy másodperc alatt mintegy 32-tő megy végbe, de
az érzés megszűnik, mihelyt a szám 40 ezeret felül-
mul. Müller a melegség-spectrumnak legalsó ha-
tárát 171 billió aether-rezgéssel állapítja meg. A szem
érzi az aether-rezgéseket, ha azok száma másodper-
cenként 450 bil-tól 800 billióig megy. Dove a
rezgések lefolyását, a mint azok sorra hangot, meleget
és fényt idéznek elő, nagyon érdekesen így írja le.
Egy nagy sötét szoba közepén legyen egy pálcza,
mely lengésbe van hozva, és legyen ott egyszer-
smind egy készülék, mely a lengések gyorsaságát foly-
ton nagyobbitja. A pálcza 4-szer leng, se fül, se
szem nem mond semmit annak ottlétéről; 32 lengés-
nél mély hang üti meg füleket A hang folyvást
emelkedik, átszalad mindenik közép fokozaton fel a
legmagasabb nyikogó hangig, hanem ekkor minden az
előbbi siri csendbe süllyed vissza. Még meg sem szűnt
e fölötti bámulatom, egyszerre kellemes sugárzó meleg
elterjedését érzem azon hely felől, hol a hang meg-
szűnt, de még minden sötét marad.

(Vége következik.)

Külföld.

Francia-német-barátság. Billot tábornok 11-én Arrasban megvendégelte a hadgyakorlatokra jött idegen tiszteket és a desszertnél felköszöntötte Alvensleben német tábornokot, mint a ki a jelenlévő idegen tisztek között rangban legidősebb volt. Erre Alvensleben tábornok a francia köztársaság elnökére mondott felköszöntőt, melynek lelkes hangja élénken felbújt. A német tábornok örömet fejezte ki a felett, hogy a szép francia hadsereg gyakorlatait nézhette. Mikor a tábornok felállott a zenekar a Marseillaisét játszotta; a felköszöntő végeztével pedig a zenekar a német nemzeti himnuszt játszotta.

Angol-orosz-afghán kérdés. A „Pall-Mall-Gazette” szerint az afghán határra vonatkozó angol-orosz jegyzőkönyv már aláíratott. Az idézett lap megjegyzi, hogy ama terméketlen kis területnek, mely vita tárgyát képezte, fele Afghanistan lesz. A bizottság, melynek feladata a határ megjelölése lesz, novemberben ül össze. Lessar vasárnap elhagyja Pétervárt, minthogy megbízatásának eleget tett.

Brassó megye az országos kiállításon.

X.

Második helyen áll a város legnagyobb hűstelepe, Fleischer M. s társa, a kinél a szalámi nem főcikk, hanem csakis a hus. Szalámit e cég csak 1872 óta készít s azóta mindég 20—24 munkással dolgozik. Évi szalámi termelése 500 métermázsa, a melynek exporthelye részben Románia, részben Ausztria.

A harmadik kiállító s ezek között egyszersmind a legkisebb Deubel Frigyes, a ki 1877 óta 6—10 munkást alkalmazván, évenként 150 métermázsa szalámit készít. Kiviteli piacza Románia. A sz.-fehérvári kiállításon ez utóbbi bronzérmét nyert.

Mindhárom kiállító igen csinosan rendezett szék-renyben szalámit állított ki, a melynél — természetesen — az izletesség és tartósság a főkéllék. E tekintetben nem mondhatunk véleményt; de a mennyiben ismerjük e gyárak készítményeit itthon, azt hisszük, meg fogják állani a versenyt a többi 16 kiállítóval. Igen érdekes e helyen az is, hogy a főváros lezárásiával Brassó az összes kiállítók negyedrészt képezi s egyszersmind a legnagyobb kiállító bármely vidékkel szemben, nem lévén város s vidék az országban, mely három szalámi-gyárral volna képviselve.

A mit liszt-termelésünkről mondtunk, azt ismételtük itt is; i. e. a szalámi nálunk csak kiviteli tárgyat képez, de behozatalát nem.

Hagyjuk el rövid időre a nagy iparszarnokot s tekintsünk be egy pillanatra azon szerény pavilonba, mely Magyarország egyik nagy kincsének képviselőit mutatja be, hol csillogó üvegek kápráztatják a szemet: a bor s egyéb szesz italok pavillonjába.

Magyarország borairól, azok kiviteléről hosszabban írni e helyen felesleges; egyrészt ismert az a legszelebb körökben, másrészt megyénk nem tartozik a bortermelő vidékek sorába, a mennyiben itt szőlőmívelés egyáltalában nem létezik.

Sokkal fontosabb reánk nézve a szesztermelés, hazánk egyik legfontosabb s egyszersmind legterjedtebb ipara. Nevezetes ez már csak azért is, mert igen fontos mellékiparoknak, a likőr- s szeszeczetgyártásnak képezi alapját. A szeszipar különben egyike azon igarágainknak, melyeken az átmenet a gazdasági mellékfoglalkozásból a tudományos alapon álló nagy gyárüzemre a legteljesebb mértékben érvényesült. A szeszipar nyersanyagait egyfelől a mezőgazdaság, másfelől a gyümölcsestermék szolgáltatja.

Mily nevezetes ezen iparág az országra nézve, kitetszik abból is, hogy van az ország területén 81,331 szeszfőződe, nem számítva ebbe Horvát-Tórország s a határvidék 10,973 szeszfőződjét. Legfontosabbak azonban ezek közül a műszeri készülékekkel dolgozók, azaz valódi gyárak, számszerint 618. Ezek is természetesen kisebbek nagyobbak. Olyanok, melyek naponként száz hektoliter borszeszt termelnek, csak harmincz van s ezek között Brassó megyének is két gyára.

Az ország területén létező összes szeszgyárak termelésének mennyisége 65 millió 825,250 hektoliter szeszfokot tett. A 618 nagyobb szeszgyár között 11 oly gyár foglal helyet, melyek a termény mennyisége és foktartalma szerint adóznak, míg a többiek csak általán-adót fizetnek, a mely adó évenként több millió frtra rüg.

Az erdélyi szeszgyárak s itt első sorban a brassó-megyeiek sorsa első sorban a romániai gabonától van függővé téve, mert ezek csaknem kizárólag romániai kukoriczát s gabonát dolgoznak fel, mint a mely sokkal olcsóbb a hazai gabonánál. E gyárak sorsa tehát igen nagy mértékben függ attól, vajjon ezentúl is vámentesen fogják-e kapni a romániai gabonát. Versenyképességük határozottan ettől van függővé téve.

A mi már most a likörgyártást illeti, az részben a szeszgyártással kapcsolatosan, részben pedig kisebb nagyobb önálló telepeken is üzemlik.

Jellemző a bor- és szesziparra a kiviteli statisztika. Az 1883-ik évet véve alapul itt is Magyarország behozatala, illetve kivitele a bor, szesz és likőr illetőleg következő: behozatott bor 139,709 métermázsa 3.686,174 frt értékben; borszesz behozatott 24,953 métermázsa 1.996,246 frt értékben, kivitetett 284,418

métermázsa 8.158,256 frt értékben s végül likőr behozatott 5,212 métermázsa 781,773 frt értékben, kivitetett pedig 361 métermázsa 18,056 frt értékben.

E szerint tehát kiviteli többletünk borbans borszeszben 17.609,119 frt, míg a likőrnél behozatal többletünk 763,717 frt.

A bor és szesz tehát igen jelentékeny kiviteli többletet, a likőr ellenben behozatali többletet mutat, tehát a likörgyártás azon része e csoportnak, mely leginkább hátramaradt s melynek gyors fejlődésre legnagyobb szüksége van. E csarnokban különösen két kiállító emelendő ki megyénkbel: Kenyeres Károly likőr-kiállítása és Zell Frigyes és fiai szeszkiállítása.

A szebeni Landtag.

(Folytatás.)

A mi hitünk szerint a központosítás oly nemű erőszakolása, minőt felséged kormányja követ, nem közeledést, de szétágazást szül.

Szeretnők, ha a feledékenység tengerébe merülneek mindazon tények és nyilatkozatok, melyek iménti állításainkat igazolják. Fájdalom! az lehetlen. Hiszen felséged államminisztere mondá ki e jogeljátszás elméletét. Hiszen újra meg újra javaslatban vannak hozva az octroyk, csak nem mindig ugyan az ideiglenesség alakjában burkolva, de meghatározatlan tartalomra szabva.

Állításaink bizonyítására nem hozunk több adatot fel, azonban a legalázatosabb alattvalói hűség valamint helyzetünkből folyó kötelesség-érzelmünk kényszeritenek megjegyezni, hogy a felséged 1860-ik évi október 20-án kiadott diplomájában hirdetett elvek és a kormány több, később kiadott rendeletei, tényei egymással határozott ellentétbe hozattak.

Méltóztatott volt felséged amaz október 20-iki diplomájában és azzal kapcsolatos legmagasabb kéziratában kijelenteni, hogy gyökeres változtatásokra lévén szükség azon rendszerint, melyet a birodalom, kormány több mind egy évtized óta követett, a monarchia minden országainak jogai multját, politikai individualitását fenntartani akarja, hogy a tovább felépést mindenütt azok alapján szándékszik vezetni.

Nem elégíthetők ki amaz imént említett kegyelmes nyilatkozatok egy alkotmányhoz hiven ragaszkodó nemzet kívánságait, mindamellett a már-már bekövetkező szebb kor reménye dobogtatá sziveinket, mert ama már többször tisztelt diploma 1. §-ában felséged legmagasabb elhatározása szerint kegyelmesen kinyilatkoztatni méltóztatott, hogy törvényeket az országgyűlés beleegyezésén kívül hozni, a nélkül törvényeket változtatni nem enged. És erre nemcsak legmagasabb személyét, hanem felséges utódjait is kötelezte, minek nagyobb bizonyosága okáért azon ünnepélyesen kiadott hitlevelet az egyes országok levéltáraiba is betéttetni rendeli. És hogy ne dobogott volna hangosan fel a honfi szív, midőn felséged világosan kinyilatkoztatta, hogy a haza alkotmányának a körülmények által igényelt fellépésére és jelesen az 1848-iki törvények átvizsgálása törvényhozás útján fog történni. E biztató reményt az 1861-iki február 26-áról kelt, a birodalmi alkotmányt tárgyzó nyílt parancs meghiusítá, az ugyanis ténylegesen intézkedett egyoldalul azon ügyekre nézve, melyeknek mikénti rendezése az az előtti évi október 20-án báró Vayhoz intézett legmagasabb kézirat szerint a magyar országgyűlés közreműködésével vala intézendő.

Ilyen viszonyok sajnálatos következményének kell tekinteni, hogy a Pestre 1861-ben hirdetett országgyűlésre Erdély nem hivatott ellenére az 1848-ban kolozsvárt maga rendén alkotott és kihirdetett 1. és 2-ik, valamint a pozsonyi 7. törv.-czikk ellenére annak, hogy ezen törv.-czikkelyek alapján a két ország tényleg egyesülten épen felséged dicső elődenek V. Ferdinándnak összehívása folytán már 1848-ban ugyanazon egy országgyűlésen tanácskozott Pesten megjelenő azon erdélyi követek és kishivatalosok is, egyik nemzetbelieket sem véve ki.

És ugyan e viszonyokból következett, hogy hazánk törvényeitől kormány körökben azután nagyobb és nagyobb lön az eltávozás ezredéves alkotmányunkkal egyidős és 1848. törvények folytán a változott idő viszonyok szerint idomított helyhatósági rendszerünk megsemmisített, helyébe alkotmányunk alapjával, valamint a jelenkor kívánalmaival ellenkező törvényhatósági rendszer hozatott bé, amaz alkotmányunkkal és törvényeinkkel összeférhetlen igazságszolgáltatás, mely a korlátlan egyeduralom korszakában vétetett vala gyakorlatba, visszaállított; köztisztletben álló hivatalnokaink és ítélő bíróink, kik az alkotmány és törvény megsértésére a kormánynak segédkezet nyújtani nem akartak, nagy részben lemondani kényszerültek vagy elmozdítottak. Ezen közben lépett az erdélyi külön országgyűlés megtartása előtérbe.

(Folytatása következik.)

Kaszinói párbeszéd.

Hazaffy János ügyvéd és Saxonius Justus nyugalmazott senátor közt.

Difficile est satyram non scribere.

V.

Hazaffy. A szászok, bár eddig egy nevezetességgel sem járultak hozzá emeléséhez, nagyon szeretnek kérkedni a német irodalommal; körülbelül úgy, mint privátdiener kapitánya lovával, mindig csak a mi lovunkról beszélve. Ha a magyar irodalmat és a magyarországi viszonyokat illetőleg oly kolosszális ignoranciát fejtenek ki, a milyennel majd minden expectorációjukban találkozunk; méltán követelhetjük, hogy a német irodalom jelesinek prózai műveit legalább oly terjedelemben ismerjék, hogy lépten-nyomon azok örökbecsű elveivel ellenmondásba ne jussanak, és hogy mi »barbárok« ne kényszeríttessünk nekik azokból praelekeziót tartani.

Ön, tisztelt senátor ur, már ismételtén szerződés szegést említett; tudom, nem származik ez saját fejből; nem is veszem öntől zokon. Ugy-e, olvasta a híres Fichte J. G. cikkét a szerződésekről?

Saxonius. Én-én, már nem is emlékszem rá!

H. Nem tesz semmit. Az ember meg nem tarthat mindent. Hát bizony Fichte, kit a német irodalom klasszikus írói közé sorol, a szerződésekre nézve ekként nyilatkozik:

„Az ember elidegeníthetetlen joga, minden szerződést, bármikor tetszik neki, egyoldalulag is felbontani. Valamely szerződésnek változhatlansága és örökös érvényessége a legnagyobb hiba, mit az emberiség maga ellen elkövethet.” Hát egy országnak kevesebb joga van mint egyes egyének? Nem vagyok különben barátja az államjogi vitatkozásnak. De miután már fel van veve, nem lehet kitérni előle.

A szász kürtösök Németországon oly fölfogást igyekeznek elterjeszteni, mintha a magyar királyok a bevándorolt flandriaiak, teutonok, svábok és szászokat tulajdonjoggal feluházták volna; mivel elragadtatva voltak a bámulattól, a derék „Hospites“-ek homlokán tündökölt kultúra idézett volt elő.

A dolog azonban egészen másként állott.

Már az 1271-ki, V. István magyar király által, a szepesi szászok részére kibocsátott szabadság-levélen következő tétel fordul elő:

Megengedi, hogy saját jogaik és törvényeik szerint éljenek — proprio jure et lege specialem perfruunt, — mivel ők egyszerű, mezei munkával foglalkozó emberek, kik a nemesi jog értelmével nem bírnak — in jure Nobilium nequeunt conversari.

Hogy az erdélyi szászoknál hasonló viszonyok uralkodtak, azt a Privilegium Andreanum bevezetése bizonyítja, a hol konstatáltatik: hogy a mi hű vendégeink, a hegyeken túl levő németek, összességükben felségünk lábaihoz azon alázatos panaszszal járultak, miképpen ők szegénységüknek felette nagy képtelensége miatt a királyi Felsőnek szolgálatot tenni nem tudnak.

Azon állítás tehát, mely szerint 1141—1161-ki években Géza király alatt »a korona oltalmára« behívtak, szintén egyike azon szédeltéseknek, mik Németország közönségének félrevezetésére irányozvák. Szt.-István koronája akkor sem szorult arra, hogy egyszerű paraszt emberek kapával és kaszával megvédjék.

A Magyarországon és Erdélyben megtelepedett németek szabadalmi kezdetben azonosok lévén, csak sorsuk volt különböző. Magyarország szászai és egyéb németei kitéve maradtak az államélet minden befolyásának, és az akkori magyar kormány, mely — bár ebbeli fogalmainak meg nem felett — a parancsoláshoz mégis jól értett, s minden esetre gondoskodott arról, hogy a tulkapások eget ne verjenek. Másként volt az erdélyi szászokkal, kik a királyi székhelytől távol az ország egyik legszélsőbb zugában laktak. Ők azt tették, a mi nekik tetszett, velük ki sem gondolván. Következtek a végtelen hosszú korona- és belzavarok, Erdélyország elszakadása Magyarországtól, a mi a szászok fontosságát aránytalan módon emelte. A kis országot lakta három néptörzs egymáshoz csatolva, a magyarok és székelyek a szászokat egyenjogú „Nemzet“-nek elismerték. E nemzetiségek mindegyike saját területén elzárva élén, ügyeit kénye-kedve szerint intézte. A trónjelöltek gombaként nőttek. A szászok prudentes ac circumspecti vízi-jei ügyesen tudták a zavarokat kizsákmányolni. Amaz időkben a trónkövetelő nem igen szoktak fukarkodni kiváltságok megadásával, vagy statutumok engedélyezésével, legkevésbé akkor, a midőn pénzre volt szükségük uralkodási vágyunk kielégítésére. Az államról való akkori fogalmakkal, sőt az akkori állammal magával is a jogok és privilegiumok ezen tarka egyvelege kitünően megért; s így a szászok állami levéltárát valódi isteni áldás árasztotta el.

S. Van a jogszerzésnek sokféle útja: miket gyakran nem tanácsos felkutatni; de azért a mi drága Zayunk szerint: a jog minden körülmények közt jog marad; nem illetvén meg senkit a kérdés, mily uton és módon eredett légyen. Hagyták volna meg a szászokat jogaikban, akkor ők szép csendesen maradtak; oly nép lévén ez, mely még a románnal is jól meg tud férni.

H. Hohó! senátor ur, ön vagy nem ismeri népet, vagy rokonsági érzelméből jellemének számos árnyoldalalt kedvezőbb világításba óhajtaná helyezni. Mindkét eset megbocsátható. Az én álláspontom más. Én védelmi állásban vagyok, s ez megkívánja, hogy — tekintve az eszközökben nem scrupulózus s nem mindég tisztességes ellenséget, — néha-néha támadásba is átmenjek. Tehát ad rem!

Arról nem is szólok, hogy német embert, ki nem született szász, ha jön az a hóhortja, hogy köztük letelepedjék vagy náluk hivatalt keressen, vagy „kimarják“ vagy pedig úgy megkeserítik életét, hogy vagy

elpusztul, vagy pedig átkozva hagyja oda a cultur nép földjét. Hozzak-e fel tényeket?

S. (Nemet int.)

H. Bien! hagyjuk ezt más alkalomra. De annak kinyilatkoztatásával meg nem kíméltem, hogy a jámbor »drauszen im Reiche«, annyira dicsőített szász nemzet saját vérei iránt is, a földkerekségének legönzőbb, legürelmesebb s legerőszakoskodóbb népe, s hogy oly jellemtulajdonokkal bír, melyek miatt a világnak semmiféle nemzetiségével — az általa felbízott oláhokkal sem fog megérteni azon percztől fogva, a midőn ezen tulajdonokat kifelé fordítja, úgy miként azt velünk, magyarokkal szembe provokálja!

S. Uram ez már mégis sok! Kérek bizonyítékokat!

H. Szolgálatjára leszek; de csak holnap. Az idő igen előrehaladt. Otthon már várnak, tehát a vizionlátásig!

Helyi és vidéki hírek.

Brassómege közigazgatási bizottságának tegnaptartott gyűléséről tér szűke miatt csak jövőre referálhatunk.

Boszniaiba helyezték át többet magával a helybeli közös hadseregheli tisztikar egyik első díszét, a kitűnő főhadnagyot, Kisborosnyói Tompa Gábort. Ez áthelyezés a főhagynagy urra annál nagyobb tisztelet, mert a hadügyminiszter rendelte határozottan kimondja, hogy a legkitűnőbb tisztek választandók ki. A mennyire sajnáljuk, hogy Tompa főhadnagy ur néhány évre távozik városunkból, oly annyira szívünkben kívánjuk neki a legjobbat új állomására. Mire visszajő, bizonyára nem lesz már főhadnagy. Isten vele!

Műkedvelők. Az iparos ifjak egylete által előadott, kitűnően sikerült műkedvelői előadásról hosszabb tudósítás fekszik előttünk, melyet szintén csak jövőre adhatunk. Ma elég annyit megjegyeznünk, hogy az előadás kitűnően sikerült.

Sorsolás. Ifj. Koós Ferencz, a hosszufalusi faragászati iskola egyik kiválóbb tehetségű növendéke

egy gyönyörűen dolgozott faragott kályha-ellenzőt sorol ki, mely Aistädter Antal könyvkereskedésében van közszemlére kitéve. Figyelmeztetjük a t. olvasót e gyönyörű faragászati munkára. A sorsolás 100 jegyből áll s egynek ára 40 kr. A sorsolás napját annak idején közölni fogjuk.

Német ajku felnőttek és fiatalok — mindkét nembeli — gyorsan és előnyös feltételek mellett tanulhatják meg a magyar nyelvet írásban és szóban. Különösen ajánlatos többeknek csoportosan. Bővebbet megtudhatni elap szerkesztőségében.

Leeea román pénzügyminiszter, mint Bukarestből sürgönyzik, e hó 15 én meghalt.

Halálos ítéletről teljes fölmentés. Nemrégiben a szegedi törvényszék által kötéshalálra ítélt Bessenyei Péter apáczai telkesgazdát, a ki a Grünfeld Sámuel és szolgálja meggyilkolásával volt vádolva, a királyi tábla nem látván bebizonyítottnak az elsőfoku ítélet alapját képezett tényálladékokat, a halálos ítéletet föloldotta és a vádlottat a gyilkosság terhe alól teljesen fölmentette. Az ügyet a kir. kuriánál referálta Sümeghy István előadó a IV. büntető tanács előtt, s a kuria a kir. tábla ítéletét indokainál fogva helybenhagyta. Bessenyei Péter e szerint a vád alól teljesen fölmentetett.

Vasut Deés, Zsibó és Zilah között. Mint a »Kol. Közl.« írja: Deéstől Zsibóig s onnan Zilahig vezető vasut előmunkálataira Bánffy Dezső br., Szolnok-Dobokamegye főispánja az engedélyt már megnyerte. A pálya fölépítése tárgyában folyó szeptember hó 17-én Zsibón a báró Wesselényi Béla udvarában értekezlet lesz, melyen Szolnok-Doboka- és Szilágymegyéből valószínűleg sokan fognak részt venni.

Kivégzés Békés-Gyulán. A szeghalmi postarablás s gyilkosság miatt elítélt Szívós Lajos előtt a halálos ítéletet 11-én reggel 7 órakor hirdették ki. A törvényszék terme zsúfolásig megtelt közönséggel. Szívós Lajos nagy nyugalommal hallgatta a legfelsőbb bíróság ítéletét, arca csak akkor árult el némi felindulást, midőn hallotta, hogy a király nem kegyelmezett meg neki. A kivégzés 12-en reggel 7 órakor történt. Az elítéltet Papp Mihály lelkész és Hajóssy Ottó védőügyvéd kísérték végső útján. Maga lépett

föl a bitófa zsámolyára. »Istenem, vedd magadhoz lelkemet«, ezek voltak utolsó szavai. A hóhér borzalmas ügyességgel végzett vele. 7 óra 15 perczkor vette át az elítéltet és 2 percz múlva már jelenté, hogy munkáját bevégezte.

Elfogott porosz tábornok. Mint Párisból sürgönyzik, egyik belforti erőd közelében elfogtak egy Mühlhausenben állomásozó porosz tábornokot két fiával és hadsegédével együtt s tervrajzokat találtak náluk.

Meg akarta venni a kiállítást. Sajnos esemény történt 12-én a kiállításon P. Ö. az Andrassy-uti nőtanítóképezde tanára megörült. Már az iparsarnokban feltűnést keltett, hogy majdnem az összes szobafülkék tulajdonosaival alkudozásba bocsátkozott kiállított tárgyakkal megvétele iránt. Innen azonban csakhamar távozott s a tejtermékek kiállításába ment, hol egy öreg urat megszólított, hogy mennyibe kerülhet ez az egész kiállítás, mert ő megakarja venni, mivelhogy e kiállítási főnyereményt megnyerte. Ez látva, hogy elmezeavarttal van dolga, elhívta magával dr. Várady rendőrorvoshoz, a ki baját konstátálva, két rendőrrel beszállította a Rókus-kórház megfigyelő osztályára.

„Tanügyi Lapok“ ezimen Szabadkán Toncs Gusztáv szerkesztése alatt szept. 1-vel új szaklap indult meg. Megjelenik havonként kétszer. Az első szám igen csinos, változatos tartalommal bír. Előfizetési ára egy iskolai évre 3 frt.

Alkalmi beszéd a Felségeik megkoronáztatásának 18-ik évfordulójára. Tartotta a fehértemplomi áll. főgymnáziumban junius 8-án Simon Péter h. igazgató. Ezen 16 oldalra terjedő alkalmi beszéd bírálata elég annyit mondanunk, hogy szerzőjét koronás királynénk egy arany brilliant gyűrűvel ajándékozta meg elismerése jeléül. Többet mondani felesleges, ez a legjobb bírálat. A mű tiszta jövedelme ösztöndíjalapra van szánva. Ajánljuk melegen t. olvasóink figyelmébe.

Felelős szerkesztő: Szterényi József.
Kiadótulajdonos: Alexi könyvnyomdája.

1. szám — 1885.

Az 1870. évi XLII. t.-cz. 22. §-a értelmében a törvényhatóság igazoló választmánya által az adóhivatal ki-mutatása alapján az 1886. évre összeállított névjegyzéke Brassómege legtöbb adót fizetőinek.

1. Czell Károly, gyártulajdonos. 4784 frt 61 $\frac{1}{2}$ kr. (Gyógyszerész.)
2. Dr. Czell Vilmos, gyártulajdonos. 3656 frt 49 $\frac{1}{2}$ kr. (Jogtudor.)
3. Königes János, kereskedő. 2539 frt 28 $\frac{1}{2}$ kr. (Kereskedelmi k. tag.)
4. Kamner Ede, kereskedő. 2151 frt 82 kr. (Kereskedelmi k. tag.)
5. Czell Frigyes, gyártulajdonos. 1828 frt 24 $\frac{1}{2}$ kr.
6. Quittner Salamon, gyártulajdonos. 1743 frt 04 $\frac{1}{2}$ kr.
7. Dr. Fabriczius József, városi főorvos. 1632 frt 90 kr. (Orvostudor.)
8. Hesshaimer Adolf, kereskedő. 1619 frt 56 kr. (Keresk. kam. alelnök.)
9. Bachmayer Gyula, ügyvéd. 1348 frt 09 kr. (Ügyvéd.)
10. Maier József, ügyvéd. 1305 frt 92 kr. (Ügyvéd.)
11. Vasadi József, kereskedő. 1211 frt 69 kr. (Kereskedelmi kamarai tag.)
12. Quittner Gusztáv, gyártulajdonos. 1179 frt 81 $\frac{1}{2}$ kr.
13. Kupferstich Manó, gyártulajdonos. 1179 frt 81 $\frac{1}{2}$ kr.
14. Joanides György, kereskedő. 1142 frt 90 kr.
15. Bartha István, szabó. 1136 frt 84 kr. (kereskedelmi kamarai tag.)
16. Diamandi Manole, kereskedő. 1129 frt 36 kr. (keresk. kamarai elnök.)
17. Ridéli Frigyes, magánzó. 1089 frt 85 kr.
18. Plekelsfeld József, magánzó. 1087 frt 70 $\frac{1}{2}$ kr.
19. Prendtner József, kereskedő. 1087 frt 39 kr. (keresk. kamarai tag.)
20. Zeides Péter, magánzó. 1028 frt 41 kr.
21. Dück József, gyártulajdonos. 1016 frt 91 kr. (Keresk. kamarai alelnök.)
22. Langer Tamás, magánzó. 949 frt 21 kr. (Ügyvéd.)
23. Thiess Károly, lelkész. 942 frt 38 kr. (Lelkész.)
24. Nemes Péter, kir. közjegyző. 918 frt 57 kr. (Ügyvéd.)
25. Hiemesch Henrik, mészáros. 917 frt 94 kr.
26. Schobeln Károly, nyugalmazott alezredes. 892 frt 90 $\frac{1}{2}$ kr.
27. Teutsch Gyula, gépgyáros. 831 frt 05 kr. (Kereskedelmi kamarai tag.)
28. Korodi Mihály, eszmadia. 794 frt 05 kr. (Keresk. kamarai alelnök.)
29. Schlandt Gottlieb, börgyáros. 772 frt 18 kr. (Keresk. kamarai tag.)
30. Copony Márton, kereskedő. 769 frt 64 $\frac{1}{4}$ kr.
31. Marienburg Rezső, magánzó. 740 frt 30 kr.
32. Puskariu József, ügyvéd. 725 frt. (Ügyvéd.)
33. Schmidt Albert, magánzó. 713 frt 56 kr.
34. Id. Zell Frigyes, magánzó. 710 frt 29 $\frac{1}{2}$ kr.
35. Tartler Márton, magánzó. 703 frt.
36. Remenyik István, nyugdíjint. igazgató. 689 frt 26 kr.
37. Dr. Otrobán Nándor, honvéddandár-orvos. 670 frt. 80 kr. (Orvostud.)
38. Dusoiu János, kereskedő. 622 frt 38 kr. (Kereskedelmi kamarai tag.)
39. Böhlert Ede, városi alorvos. 619 frt 21 kr. (Orvos.)
40. Ludwig Ferencz, vendéglős. 612 frt 17 kr.
41. Popovits András, kereskedő. 606 frt 90 kr.
42. Römer Gyula, tanár. 580 frt 70 kr. (Tanár.)
43. Müller Gyula, kereskedő. 568 frt 55 kr.
44. Binder Frigyes, kereskedő. 566 frt 20 $\frac{1}{2}$ kr.
45. Zeidner Henrik, könyvkereskedő. 549 frt 99 $\frac{1}{2}$ kr.
46. Jakab József, ügyvéd. 546 frt 94 kr. (Ügyvéd.)
47. Schwarze Henrik, cipész. 539 frt 78 kr. (Kereskedelmi kam. tag.)
48. Stenner Pál, magánzó. 523 frt 95 kr.
49. Eremias Demeter, kereskedő. 506 frt 73 kr.
50. Honigberger Frigyes, magánzó. 504 frt 63 kr.
51. Herfurt Ferencz id., magánzó. 501 frt 27 $\frac{1}{2}$ kr.

53. Jekelius Károly, kereskedő. 492 frt 10 kr.
54. Dück György, nyugalmazott törvényszéki elnök. 472 frt 53 $\frac{1}{2}$ kr.
55. Montaldó József, czukrász. 471 frt 54 $\frac{1}{2}$ kr.
56. Henning Frigyes, magánzó. 468 frt 40 $\frac{1}{2}$ kr.
57. Adler Lipót, fényképész. 454 frt 26 $\frac{1}{2}$ kr.
58. Türk Gusztáv, gyártulajdonos. 450 frt 22 kr.
59. Schwarze András, kereskedő. 449 frt 44 kr.
60. Lázár Gerő, kereskedő. 447 frt. (Kereskedelmi kamarai tag.)
61. Schuster Károly, gyógyszerész. 439 frt 28 kr. (Gyógyszerész.)
62. Steriu Constantin, kereskedő. 434 frt 59 kr.
63. Dr. Tartler Frigyes, megyei főorvos. 431 frt 04 kr. (Orvostudor.)
64. Muresianu Jakab, lapkiadó. 427 frt 38 kr.
65. Reich Agoston, városi ügyész. 425 frt 05 kr. (Ügyvéd.)
66. Stamm Traugott, kereskedő. 421 frt 09 kr.
67. Zeidner Traugott, mészáros. 420 frt 20 $\frac{1}{2}$ kr.
68. Felter Ábrahám, magánzó. 409 frt 56 $\frac{1}{2}$ kr.
69. Dr. Schwarze Frigyes, kórházorvos. 402 frt 05 kr. (Orvostudor.)
70. Ollinger György, kalapos. 401 frt 90 $\frac{1}{2}$ kr.
71. Theuerkauf Antal, nyugalmazott ezredes. 391 frt 80 kr.
72. Schnell Károly, ügyvéd. 389 frt 68 kr. (Ügyvéd.)
73. Schreiber Frigyes, kereskedő. 385 frt 52 $\frac{1}{2}$ kr.
74. Brennerberg Gyula, törvényszéki bíró. 385 frt 49 $\frac{1}{2}$ kr.
75. Dr. Gusbeth Ede, orvos. 373 frt 42 kr. (Orvostudor.)
76. Salmen Frigyes, építész. 358 frt 07 kr.
77. Tittes György, gazda. 350 frt 48 kr.
78. Hornung Ferencz, mészáros. 348 frt 22 kr.
79. Márk Sámuel, vállalkozó. 347 frt 57 kr.
80. Fabriczius Károly, kereskedő. 343 frt 74 $\frac{1}{2}$ kr.
81. Fabriczius Gusztáv, kereskedő. 343 frt 74 $\frac{1}{2}$ kr.
82. Maager Károly, magánzó. 341 frt 77 $\frac{1}{2}$ kr.
83. Lamberger János, kereskedő. 341 frt 50 kr.

P ó t t a g o k.

1. Hellvig Sámuel, serfőző. 338 frt 63 kr.
2. Kamner Sámuel, magánzó. 329 frt 21 kr.
3. Münnich József, kereskedő. 328 frt 32 kr.
4. Papp István, kereskedő. 326 frt 01 kr.
5. Papp László, kereskedő. 326 frt 01 kr.
6. Stenner József, rozsoltis-gyáros. 323 frt 99 kr.
7. Socsek Ferencz, cipész. 323 frt 86 kr.
8. Alexi Theochar, nyomdatulajdonos. 323 frt 46 kr.
9. Járosi János, asztalos. 321 frt 15 $\frac{1}{2}$ kr.
10. Pellionis Frigyes, kereskedő. 320 frt 21 kr.
11. Fromm Márton, kereskedő. 319 frt 60 kr.
12. Stinghe Lupan, kereskedő. 318 frt 35 kr.
13. Kugler Ede, gyógyszerész. 314 frt 22 kr. (Gyógyszerész.)
14. Eitel Frigyes, mészáros. 311 frt 38 kr.
15. Adler J. Rudolf, kereskedő. 303 frt 62 $\frac{1}{2}$ kr.
16. Adler J., kereskedő. 303 frt 62 $\frac{1}{2}$ kr.
17. Bernfeld Mór, vállalkozó. 301 frt 83 kr.

Mi is azon megjegyzéssel hozatik köztudomásra, miszerint ezen névjegyzék mai napon kezdve folyó hó 24-éig a megye főjegyzőjének irodájában ki lesz függesztve, az igazoló választmány pedig a névjegyzék végleges megállapítása céljából üléseit f. szeptember 25. és 26-án fogja tartani, mely ideig mindazok, a kik netalán ezen névjegyzék ellen felszólamlani vagy az 1870. évi XLII. t. cz. 23. §-ban megírt kedvezményt igénybe venni óhajtják, a hivatalos órák tartama alatt a megye főjegyzőjénél ez iránybani megjegyzéseiket beadhatják.

Brassó, 1885. évi szeptember 5 án tartott igazoló választmány üléséből.

Schobeln Károly, s. k.
igazoló választmányi elnök.

Tompa Sándor, s. k.
főjegyző.

